

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2826

Vragen van de leden **Griffith** en **Van Baalen** (beiden VVD) aan de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelatie en de minister van Buitenlandse Zaken over *de administratieve belemmeringen en rompslomp bij stemmen voor Nederlandse kiezers in het buitenland*. (Ingezonden 28 mei 2009)

1

Deelt u de mening dat ook van Nederlanders in het buitenland, de stem gehoord moet worden en dat de Nederlandse overheid alles in het werk moet stellen om de procedure voor het uitbrengen van een stem in het buitenland zo toegankelijk mogelijk te maken?

2

Is het u bekend dat er nog steeds problemen zijn met verwerking van registratieverzoeken en het toezenden van de stembewijzen aan Nederlandse kiesgerechtigden in het buitenland?

3

Is het u bekend dat de stembescheiden ondanks tijdige aanmelding door de kiesgerechtigden in het buitenland veel te laat zijn verstuurd door het Bureau Verkiezingen, Kiezers Buiten Nederland, van de gemeente Den Haag?

4

Is het waar dat de Nederlandse ambassades in het buitenland niet

bijhouden welke Nederlandse kiesgerechten een kiesregistratieformulier indienen bij de ambassade en per welke datum? Bent u bereid het daarheen te leiden dat de administratieve werkwijze op deze ambassades dusdanig wordt aangepast dat de ambassade wel alle relevante informatie aan de betrokken kiesgerechtigden kan verstrekken?

5

Is het waar dat de betrokken kiesgerechtigden door de ambassade verwezen worden naar de gemeente Den Haag als zij navraag doen naar de stand van zaken omtrent hun registratieformulier en stembescheiden en dat de gemeente Den Haag vervolgens terugverwijst naar de betrokken ambassade? Welke stappen gaat u ondernemen om een einde te maken aan deze pijnlijke bureaucratistische werkwijze?

6

Kunt u aangeven binnen welke termijn de stembescheiden vóór de verkiezingen worden toegezonden aan de kiesgerechtigden? Kunt u ook aangeven in hoeveel gevallen de geldende termijn niet is gehaald en wat de oorzaak hiervan is geweest?

7

Deelt u de mening dat het onaanvaardbaar is dat stemmen van Nederlanders in het buitenland, niet meegenomen worden vanwege administratieve fouten aan de zijde van de Nederlandse overheid?

8

Is het waar dat als telefonisch contact wordt opgenomen met de betreffende afdeling bij de gemeente Den Haag als reden voor de vertraging wordt opgegeven dat de Nederlands Antillen en Aruba erbij zijn gekomen en dat dat zoveel extra werk met zich meebrengt dat veel buitenlandse kiezers hun stempas niet tijdig kunnen ontvangen? Is deze verklaring juist?

9

Kunt u aangeven welke extra werkbelasting de openstelling van de verkiezingen van het Europees Parlement voor de inwoners van de Nederlandse Antillen en Aruba met zich mee heeft gebracht? Kunt u aangeven waarom niet op deze voorziene uitbreiding van werkzaamheden is geanticipeerd zodat vertragingen voorkomen hadden kunnen worden? Kunt u ook aangeven op welke wijze u deze eventuele extra werktoename gaat verhelpen?

10

Kunt u uitleggen op welke wijze de anonimiteit van de uitgebrachte stem van de kiesgerechtigden in het buitenland gewaarborgd kan worden, als de hen toegestuurde retourenveloppe voor het stembiljet (abusievelijk) reeds is dichtgeplakt en

om die reden niet meer gebruikt kan worden?

11

Is het waar dat, als kiesgerechtigden in het buitenland beroep willen aantekenen tegen een negatieve beslissing op hun verzoek om stemregistratie, ze daarvoor moeten betalen en dat de procedure minstens zes weken duurt? Kunt u aangeven waarom voor het beroep betaald moet worden en hoe hoog het te betalen bedrag is? Vindt u deze procedure efficiënt, zorgvuldig en behoorlijk, gelet op het democratisch belang dat hierbij in het geding is?

12

Kunt u per aanbeveling aangeven op welke wijze de door de commissie Korthals Altes in haar rapport «Stemmen met vertrouwen» opgesomde administratieve belemmeringen voor Nederlandse kiesgerechtigden in het buitenland zijn opgepakt en verbeterd?

13

Is inmiddels het semi-permanente register omgezet in een permanent register?

14

Op welke wijze worden de klachten van Nederlandse kiesgerechtigden in het buitenland over de stemprocedure en werkwijze geregistreerd?

15

Bent u bereid een klachtenmeldpunt in het leven te roepen voor deze kiesgerechtigden, met het oog op verbetering van de procedures? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

Antwoord van staatssecretaris **Bijleveld-Schouten** (Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties), mede namens de minister van Buitenlandse Zaken (ontvangen 3 juni 2009)

Bij de beantwoording heden van mondelinge vragen van het lid Pechtold (D66) is mij gevraagd hoe militairen die in Afghanistan zijn gestationeerd kunnen stemmen bij de komende verkiezing van de leden van het Europees Parlement. Ik heb toegezegd hier navraag naar te zullen doen en u nog heden u daarover te zullen berichten bij de beantwoording van de vragen van de leden Griffith en Van Baalen. De minister van

Defensie heeft op 17 april 2009 in een brief (Kamerstuk 27925 nr. 332) reeds antwoord gegeven op de vragen die van de zijde van de Kamer over dit onderwerp zijn gesteld. Korthedshalve verwijs ik naar de inhoud van de brief van de minister van Defensie.

1

Ja, ik ben van mening dat de inspanningen er inderdaad op gericht moeten zijn dat zoveel mogelijk potentiële kiezers die in het buitenland woonachtig zijn kunnen deelnemen aan de verkiezing. Middels de website «u heeft het voor het zeggen» worden de kiezers sinds december 2008 geïnformeerd over de procedures die gelden om deel te kunnen nemen aan de verkiezing. Verder zijn er in opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) vanaf 18 december 2008 advertenties gezet in lokale kranten in de Nederlandse Antillen en Aruba. Daarnaast heeft de Wereldomroep via radio en zijn website, alsook BVN-TV aandacht besteed aan de registratiecampagne. Ook worden zijn er advertenties geplaatst in de buitenland editie van het NRC Handelsblad. Het ministerie van Buitenlandse Zaken en de Nederlandse vertegenwoordigingen in het buitenland hebben zich vanaf medio januari 2009 actief ingespannen om de EP-verkiezing op 4 juni 2009 zo veel mogelijk bekendheid te geven onder de in het buitenland woonachtige Nederlanders. Voorts is begin april 2009 nogmaals door de ambassades en consulaten via hun websites en contacten gewezen op de afloop van de registratieperiode op 22 april 2009. Toen het ministerie van Buitenlandse Zaken recent geïnformeerd werd over de productiefout van de uitvoerder van de gemeente Den Haag, zijn de ambassades en consulaten onmiddellijk geïnstrueerd hiervan melding te doen op hun website en informatie te geven op welke wijze kiezers hiermee om kunnen gaan. Aan de gemeente Den Haag heb ik verzocht mij middels een ambtsbericht te informeren over de inspanningen die de gemeente heeft gedaan om de potentiële kiezers in het buitenland te informeren.

2

Ja.

3

Ik heb op dit punt de gemeente Den Haag middels een ambtsbericht om informatie gevraagd. Ik kan u op dit moment slechts informeren over de stembescheiden die zijn verstuurd naar de Nederlandse Antillen en Aruba, omdat aldaar briefstembureaus zijn ingericht en de verzending van de stembescheiden aan kiezers verloopt via het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) naar de Vertegenwoordigingen van Nederland aldaar. Ik kan u melden dat het ministerie van BZK op 12 mei, 15 mei, 20 mei en 26 mei 2009 stembescheiden heeft verzonden naar de Vertegenwoordigingen van Nederland. Deze zendingen zijn allen aangekomen op de Antillen en Aruba en aldaar via de lokale post aan de kiezers verspreid.

4

Ja. De Nederlandse vertegenwoordigingen in het buitenland faciliteren de doorzending van registratieformulieren en stembescheiden, maar houden daarvan geen administratie bij. Een dergelijke administratie zou altijd incompleet en niet effectief zijn, omdat de Nederlanders hun registratieformulieren behalve bij de ambassade of consulaat ook rechtsreeks naar de gemeente Den Haag mogen en kunnen sturen. Dit is vermeld in de toelichting voor de kiezer bij het registratieformulier D3-2. Mijn collega van Buitenlandse Zaken en ik zijn altijd bereid na te gaan op welke wijze deze systematiek effectiever zou kunnen.

5

Zie het antwoord op vraag 4. De Nederlandse vertegenwoordigingen in het buitenland hebben geen informatie over de stand van zaken m.b.t. de behandeling van de registratieverzoeken door de gemeente Den Haag. Indien een kiesgerechtigde hieromtrent vragen heeft dan wordt hij/zij inderdaad door de ambassade doorverwezen. Hierbij wordt het (e-mail)adres en telefoonnummer van het Bureau Verkiezingen van de gemeente Den Haag meegedeeld. Er zijn mij geen meldingen bekend waarin de gemeente Den Haag bij deze vragen weer heeft terugverwezen naar de betreffende ambassade of consulaat.

6

De Kieswet bepaalt dat de stembescheiden zo spoedig mogelijk dienen te worden verzonden. De Kiesraad stelt dus geen termijn. Daarbij geldt dat het stembiljet, dat onderdeel uitmaakt van de stembescheiden, pas kan worden geproduceerd nadat de kandidatenlijsten definitief vast komen te staan. Bij de verkiezing voor het Europees Parlement in 2009 was dit op 6 mei 2009 toen duidelijk werd dat er geen beroep bij de Raad van State tegen de vaststelling van de kandidatenlijsten door de Kiesraad was ingediend.

7

Ik ben van mening dat zoveel mogelijk moet worden gedaan om te voorkomen dat kiezers niet de dupe zijn van administratieve fouten van de overheid. Dit uiteraard voor zover dat redelijkerwijs van de overheid kan worden verwacht en binnen de wettelijke kaders.

8

Ik heb op dit punt een ambtsbericht gevraagd van de gemeente Den Haag en zal u berichten zodra ik van de gemeente Den Haag informatie heb ontvangen.

9

Ik wijs u er allereerst op dat een deel van de inwoners van de Nederlandse Antillen en Aruba al eerder van het kiesrecht gebruik kon maken. Er zijn in totaal 20.944 kiezers aan wie de gemeente Den Haag stembescheiden heeft toegezonden op de Nederlandse Antillen (2.812) en Aruba (18.132). Het merendeel van deze registraties is enkele dagen voor de sluitingsdatum van 22 april 2009 bij de vertegenwoordigingen aangeleverd. Op 17 april 2009 waren er namelijk pas slechts circa 4400 registratieformulieren door de vertegenwoordigingen ontvangen. Het was op dat moment niet te voorzien dat in enkele dagen het aantal kiezers dat zich vanuit de Nederlandse Antillen en Aruba wilde registreren, bijna zou verviervoudigen. Overigens heeft de gemeente Den Haag in totaal 39.601 kiezers geregistreerd voor deelname aan de Europese verkiezing van 2009. Bij de Tweede Kamerverkiezing van 2006 bedroeg het aantal registraties 34.205, bij de verkiezing voor het Europees Parlement in 2004, bedroeg het aantal registraties circa 15.991.

10

Door een productiefout van het bedrijf dat in opdracht van de gemeente Den Haag de stembescheiden voor de kiezers in het buitenland produceert is het stembiljet abusievelijk in de envelop met de tekst «stembiljet» gedaan en is deze dichtgeplakt. Kiezers kunnen deze envelop gewoon openen, het stembiljet er uithalen en invullen. Zij kunnen het stembiljet vervolgens terugsturen in de envelop met de tekst «stembiljet» en deze (al dan niet) dichtplakken met bijvoorbeeld plakband. Zij kunnen echter ook het stembiljet in een andere, blanco envelop doen of het stembiljet (dichtgevouwen) zonder het in een aparte envelop te doen in de oranje retourenvelop stoppen. De Kieswet regelt namelijk dat het stembureau, in geval de stembiljet zich niet in een envelop bevindt, het stembiljet, zonder het in te zien, dichtgevouwen in de stembus dient te deponeren (artikel M 10, 4e lid Kieswet). Het briefstembureau neemt de (envelop met) het dichtgevouwen stembiljet uit de oranje retourenvelop en stopt deze, na controle van het briefstembewijs, zonder de envelop te openen of het stembiljet open te vouwen in de stembus. De stemmen in de stembus worden pas in een later stadium geteld zodat de anonimiteit van de uitgebrachte stem is gewaarborgd.

11

In de Kieswet is geregeld dat tegen de beschikking van Den Haag om het registratieverzoek te weigeren beroep kan worden ingesteld bij de Raad van State. Deze beroepen worden in een versnelde procedure behandeld. De Raad van State stelt in dit geval vast wanneer de zitting plaatsvindt en op welk moment zij uitspraak doet. Hiervoor geldt geen termijn maar slechts de spoedeisendheid van de zaak. Hiervoor dient het normale griffierecht betaald te worden. Overigens betreft een groot deel van de afwijzingen onvolledige verzoeken. Kiezers hebben in dat geval tot het einde van de registratieperiode de tijd om een nieuw, wel volledige verzoek in te dienen zodat zij alsnog geregistreerd kunnen worden.

12

De aanbevelingen van de Adviescommissie inrichting verkiezingsproces die het kabinet

heeft overgenomen zullen zoals reeds gemeld aan de Tweede Kamer in het wetsvoorstel inrichting verkiezingsproces, worden verwerkt. Verder wijs ik op de beantwoording van de schriftelijke vragen van de leden Griffith en Van Baalen (TK 2008–2009, nr 2085) over de registratie voor de verkiezing van het Europees Parlement van Nederlanders in het buitenland.

13

De wettelijke regeling schrijft voor dat kiezers die niet deelnemen aan de laatst gehouden verkiezing uit het register worden geschrapt. Deze regeling is niet recent aangepast.

14

Het ministerie van BZK heeft rondom de verkiezing voor het Europees Parlement enkele vragen en klachten van kiezers ontvangen en behandeld. Veelal moest worden doorgegeven dat men zich tot de gemeente Den Haag moest wenden, omdat het ministerie niet in staat en bevoegd is problemen van kiezers die vanuit het buitenland willen stemmen op te lossen. Op de Nederlandse vertegenwoordigingen in Aruba en de Nederlandse Antillen zijn relatief veel klachten binnengekomen van kiezers naar aanleiding van onvolkomenheden in de toegestuurde stembescheiden (onder meer over het stembiljet dat abusievelijk in een dichte envelop zat). Ik kan u evenwel niet precies melden hoeveel klachten dit betrof. Eventuele klachten die kiezers maken bij de briefstembureaus in de Nederlandse Antillen en Aruba zullen in het proces-verbaal worden vermeld. Klachten die binnenkomen bij een Nederlandse vertegenwoordiging in het buitenland worden primair door de vertegenwoordiging zelf behandeld. Daarnaast worden deze klachten wordt opgenomen in een register van te beantwoorden klachten, dat wordt bijgehouden door de Directie Consulaire Zaken van het ministerie van Buitenlandse Zaken. Beantwoording van de klacht vindt vervolgens binnen zes weken plaats. Indien de inhoud van de klacht een andere instantie betreft dan wordt de klacht naar dit orgaan doorgezonden met kopie hiervan naar de klager. Klachten van Nederlandse kiesgerechtigden over de EP-verkiezing 2009 zullen eveneens op deze wijze worden afgehandeld.

Voor wat betreft de klachten die worden ingediend bij de gemeente Den Haag meld ik u dat ik de gemeente Den Haag heb verzocht mij hierover middels een ambtsbericht te informeren.

15

Nee, ik zie niet in dat een klachtenmeldpunt thans toegevoegde waarde heeft. De problemen komen ook nu al via de bestaande kanalen aan het licht en (zullen) waar mogelijk worden opgelost. Ik zal de gang van zaken meenemen in de evaluatie van verkiezing voor het Europees Parlement die ik voornemens ben uit te voeren.